

Wolven en schapen

Positiebepaling van het Platform Kleinschalige Schapen- en Geitenhouders

Inleiding

De vorige positiebepaling van het Platform KSG dateert van juni 2018. Het is tijd om deze te actualiseren. Niet dat standpunten sterk veranderd zijn, maar voortschrijdend inzicht maakt dat we deze nu verder kunnen concretiseren. We realiseren ons dat de wolvendiscussie een dynamische discussie is. Het is onmogelijk om alles te voorzien.

Sinds 2018 heeft de wolf zich verder verspreid in Nederland. Er zijn enkele gevestigde roedels – zowel in Nederland als net over de grens in België of Duitsland – en ten gevolge daarvan neemt ook het aantal zwervende wolven in ons land toe. Immers de jonge wolven verlaten na één of twee jaar hun roedel om – vaak na de nodige omzwervingen – een plek te vinden om een eigen roedel te stichten.

Wolvenpopulatie neemt toe

Verwacht wordt dat de wolvenpopulatie de komende jaren verder toeneemt. Anders dan aanvankelijk werd gedacht (gehoopt), vestigt de wolf zich niet alleen in natuurgebieden met wild. De wolf vestigt zich ook in cultuurgebieden waarbij de aanwezigheid van de mens geen belemmering schijnt te zijn. Het leefgebied van de wolf omvat veel landbouwgebieden/buitengebieden van dorpen en steden.

Gevolgen voor de schapen- en geitenhouderij

Deze ontwikkeling heeft een grote invloed op de schapen- en geitenhouderij. Inmiddels worden er jaarlijks honderden schapen gedood of verwond. Overigens zijn niet alleen schapen het slachtoffer van de wolf. Pony's, alpaca's, veulens, kalveren en soms ook grote dieren kunnen eveneens slachtoffer zijn, hoewel (nu nog) minder vaak dan schapen.

Er is dus een hoge urgentie om maatregelen te nemen. Maar hoe dan, en door wie?

Dierhouders zijn eerstverantwoordelijke voor de bescherming van hun dieren. Zij kunnen en moeten er echter niet alleen voor staan. De samenleving en de overheid moeten een helpende hand bieden.

De maatschappelijke realiteit

De komst van de wolf wekt heftige emoties op. Het “speelveld” is breed: natuurorganisaties, faunabeheerders, grondeigenaren, dierhouders, overheid, om de voornaamste te noemen. Enerzijds vinden vele natuurliefhebbers de wolven prachtig. Aan de andere kant is het dierenwelzijn in het geding en komen schapen- en geitenhouders in grote problemen. Zij hebben niet gekozen voor de komst van de wolf maar dragen wel de gevolgen.

De realiteit is dat de wolf een wild dier is, dat op eigen kracht komt aanlopen en zelf bepaalt waar een geschikte vestigingsplaats is. Wolven zijn volgens de Conventie van Bern (1982) en de EU Habitatrichtlijn strikt beschermd. Hij is er gewoon en pakt schapen en geiten als hij de kans krijgt.

We moeten leren samenleven met de wolf.

De rol van platform KSG

ligt in het vertegenwoordigen van de belangen van onze leden: de aangesloten stamboeken. Het heeft weinig zin om daarin stelling te nemen over de wenselijkheid van de komst van de wolf. Die discussie wordt voor het grootste deel over onze hoofden heen gevoerd en is een speelbal van allerlei politieke en maatschappelijke sentimenten waarop wij nauwelijks invloed kunnen uitoefenen. Als belangenbehartiger nemen we deel aan de discussie, waarbij we met uiteenlopende partijen aan tafel zitten.

De rol van KSG kunnen we samenvatten als volgt:

- Het volgen van de ontwikkelingen rond de wolf
- Het participeren in landelijke, provinciale en soms ook lokale initiatieven met tot doel om de belangen van zijn leden zo goed mogelijk te behartigen
- Het informeren van onze leden over relevante ontwikkelingen

Hoe omschrijven we de belangen van onze leden? Het platform vertegenwoordigt immers een groot aantal stamboeken, die op hun beurt weer individuele leden hebben. Binnen die leden zullen op individueel niveau verschillende opvattingen of in ieder geval nuanceverschillen leven.. Als koepelorganisatie van de aangesloten stamboeken zien we onze rol als het binnen de grenzen van (wettelijke) mogelijkheden streven naar een zo goed mogelijk perspectief voor de kleinschalige schapen- en geitenhouders. Een perspectief om te kunnen samenleven met de wolf.

Platform KSG is slechts één van de (vele) organisaties die deelnemen aan de politieke discussie. Indien dat voor de invloed op de politieke discussie opportuun is en (uitsluitend) mits en voor zover we standpunten delen, zal Platform KSG samen optrekken met andere organisaties. Dat zullen vooral andere organisatie van dierhouders zijn, maar kunnen ook bredere organisaties zijn.

Een perspectief om te kunnen samenleven met de wolf, wat betekent dat?

Er zijn diverse preventieve maatregelen tegen predatie door wolven mogelijk: 's nachts ophokken, het plaatsen van wolfwerende omheiningen of de inzet van kuddebeschermingshonden. Iedere methode kent zijn beperkingen wat betreft praktische uitvoerbaarheid, kosten en effectiviteit. 100% wolfproof bestaat niet, wolfwerend wel.

Het beste is als wolven vroegtijdig leren dat schapen geen gemakkelijke prooi zijn. Het is daarom raadzaam om in een vroegtijdig stadium serieus werk te maken van beschermende maatregelen.

Je ziet dat in landen waar weinig aan preventie wordt gedaan wolvenroedels "gespecialiseerd" geraken op schapen en de verliezen hoog zijn.

Met perspectief bedoelen wij ook dat duidelijk moet zijn wat van schapen- en geitenhouders verwacht kan worden. Preventieve maatregelen moeten zowel technisch, landschappelijk als financieel haalbaar zijn. Bij dit laatste is financiële steun van de overheid in de vorm van subsidies voor wolfwerende afrasteringen onontbeerlijk.

Er zijn goede argumenten om een beroep te doen op steun van de overheid voor het vergoeden van schades en voor het nemen van preventieve maatregelen:

- De schapenhouderij dient een algemeen belang van natuurbeheer en verlevendiging van het landschap.
- Wij houden waardevol genetisch en cultureel erfgoed in stand.
- Met de komst van de wolf wordt de schapenhouderij onevenredig zwaar getroffen. Het is het gevolg van een politiek-maatschappelijk keuze om de wolf als beschermde diersoort te beschouwen.

Schadepreventie is de basis

Gezien de politieke en maatschappelijke krachtsverhoudingen in Nederland is het niet te verwachten dat het feit dat een wolf onbeschermd schapen pakt een geldig argument zal zijn om de wolf af te schieten. De roep om afschot van wolven wordt simpelweg beantwoord met 'Ga eerst je schapen maar eens behoorlijk beschermen'. Dit is zelfs een wettelijke verplichting volgens het besluit houders van dieren, paragraaf 2, artikel 1.6: 'Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.'

De komst van de wolf zal de schapenhouderij op zijn kop zetten. Schapen houden achter 2 lage draadjes op winterweides in het territorium van een wolf kan niet meer. Ook het begrazen in met niet-geëlektrificeerd schapengaas afgerasterde buitengebieden zal niet meer mogelijk zijn. We zullen ons moeten aanpassen.

Probleemwolven en escalatieladder

Maar: als een houder al het redelijke heeft gedaan om zijn/haar dieren te beschermen en er desondanks problemen blijven bestaan, moet snel ingegrepen kunnen worden. We hebben het dan over de zogenaamde probleemwolven en over de zogenaamde escalatieladder.

Op dit moment is vaak diffuus wanneer en hoe kan worden ingegrepen. En duurt het te lang voordat actie kan worden genomen.

Normen voor wolfwerende maatregelen moeten aangeven wat redelijkerwijs van een dierhouder verlangd mag worden om zijn/haar dieren te beschermen. Ingrijpen moet mogelijk zijn als een wolf, ondanks correct genomen preventieve maatregelen, toch de dieren aanvalt. De escalatieladder moet eindig zijn.

Wij kunnen ons ook voorstellen dat er in Nederland nagedacht wordt over het instellen van gebieden die – omdat daar onvoldoende natuurlijke prooi aanwezig is – vrij van wolven worden gehouden door bijvoorbeeld verjagen. Een insteek die door meerdere partijen in de wolvendiscussie wordt gedeeld.

Tot slot

Er zullen bedrijfsmatige en hobbymatige schapenhouders zijn die de benodigde preventieve maatregelen niet willen of kunnen nemen. Zelfs als de overheid een ruimhartige subsidie verleent aan de investeringen kunnen de hoge exploitatiekosten en tijdsinspanning onoverkomelijk zijn. Deze houders zullen stoppen. Er zijn signalen dat dit nu ook in Nederland gebeurt

Dat schapenhouders ermee stoppen zal bij het grote publiek en de meeste beleidsmakers weinig indruk maken. De schapenhouderij is economisch gezien een marginale sector en niet van vitaal belang voor ons land. Hobbyhouders krijgen voor de voeten geworpen dat een hobby wel wat geld mag kosten. Wij moeten goed beseffen welke bescheiden plaats wij innemen.

Samenvattend

Platform KSG neemt de volgende standpunten in:

INHOUD

- Wij willen een goede schaderegeling gebaseerd op de werkelijke waarde van de gesneuvelde schapen en geiten en een redelijke vergoeding van de vervolgschade (verwerpers)
- Wij zetten in op een maximale bijdrage van de overheid aan investeringen in preventieve maatregelen. Subsidiereregelingen moeten niet alleen gelden in leefgebieden van gevestigde wolven maar ook in gebieden waar zwervende wolven komen. Dit gebied bestrijkt inmiddels geheel Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. En in de (nabije) toekomst waarschijnlijk heel Nederland.
- De escalatieladder moet praktisch uitvoerbaar zijn en perspectief geven aan de dierhouder. De BIJ12 norm voor wolfwerende afrasteringen is het maximale wat verlangd kan worden van een dierhouder. Een wolf die herhaaldelijk goed beschermd vee aanvalt moet worden aangemerkt als probleemwolf, die gedood moet worden.
- Er moet een mogelijkheid zijn om in te grijpen (b.v. verjaging) als een wolf zich ophoudt in een gebied dat ongeschikt is voor vestiging omdat er onvoldoende natuurlijke prooi beschikbaar is.

ACTIES EN STRATEGIE:

- Platform KSG neemt deel aan landelijke, provinciale en -indien relevant- lokale overlegsituaties of initiatieven, met tot doel de belangen van zijn leden optimaal te behartigen.
- Platform KSG profileert zich niet als partij tégen of vóór “de wolf”. De realiteit is dat we moeten leren samenleven met de wolf, maar aan dat samenleven dienen wel kaders te worden gesteld. Er moeten ook (al dan niet financiële) voorzieningen worden getroffen.
- Waar dat relevant is, kan Platform KSG samenwerken met andere organisaties
- Platform KSG informeert zijn leden over relevante ontwikkelingen

Vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering van het Platform KSG op 27 juni 2022